

Pézsza Tibor

„A királyok a várban laknak”

Esztergomi vagyok, ott végeztem az iskoláimat, az elemi, a középiskolát, ott is érettségiztem. Az érettségi után a sport révén kerültem Budapestre. Középiskolás koromban minden sporttal foglalkoztam, amivel egy fiatalember csak foglalkozhat, kivéve a futballt. Már akkor is hosszú, nyúlánk gyerek voltam, úgyhogy atletizáltam, kosárlabdáztam, röplabdáztam, atletizáltam, magasat ugrottam, gerelyt dobtam. Szóval mindenbe belekóstoltam, és az iskola vége felé az egyik osztálytársam hatására elkezdtem vívni. Az első vívómesterem az ottani bencés gimnázium tanára volt, Boromissza Gyula bácsi. Őt nem sokkal később felváltotta Bujnovszki István, aki végső soron felfedezte bennem a talentumot – mondta ő, és felhozott Budapestre. Ez az érettségi után történt, 1954-ben. Csepelen kezdtem dolgozni, a cse-

peli Rákosi Mátyás Vas- és Féművekben, és a Csepelben vívtam. Majd felvettek a Testnevelési Főiskolára, és onnantól meghatározott a sorsom azáltal, hogy megismerkedtem az edzőmmel, Szűcs Jánossal, aki a Budapesti Honvéd Sportegyesület vezető edzője volt. Először vonakodva, de aztán csak-csak befogadott tanítványnak. Az ő keze alatt formálódtam, először főiskolai világbajnokká, aztán világbajnokká, majd olimpiai bajnokká, aztán olimpiai helyezetté, és megint világbajnokká. Végső soron ő irányította az én sportszakmai munkámat. Időközben elvégeztem a Testnevelési Főiskola nappali tagozatát tanárszakra, utána pedig a nappali vívómesterképző szakadézői tagozatát is. Közben mint Honvéd versenyző lehetőséget kaptam, hogy felvegyenek a hivatásos tiszti állományba. Főhadnagyként kezdtem, majd alezredesként mentem nyugdíjba, és nemrég nyugállományú ezredessé léptettek elő. Ez volt a honvédkarrierem. Sajnálatos módon a kapcsolatom megszakadt Esztergommal, szüleim meghaltak, semmi sem kötött a városhoz, mígnem nagy kitüntetés ért: tavaly az esztergomi sportcsarnokot rólam nevezték el, úgyhogy most Pézsza Tibor Sportcsarnok Esztergom a neve. Nagyon örültem ennek a lokálpatriotizmusnak, ugyanis a város egyetlen olimpiai bajnoka vagyok.

*

A felnőtt válogatottba 1962-ben kerültem be. Az első világbajnokságon rögtön egy csapat ezüstöt és egy egyéni negyedik helyezést értem el. Ez egy de-

bütáló fiatalember számára jó eredmény volt. Tizenkét évig voltam válogatott, három Olimpián vettem részt, mindegyiken érmet nyertem, sőt Mexikóban két harmadikat is. Nem nagyon vagyok rá büszke, inkább természetesen a tokiói aranyra '64-ben. Amire mint sportoló még büszkébb lehetek, az a '70-es világbajnokság. Ma én vagyok az utolsó magyar kardvívó mohikán, aki egyéni olimpiai és egyéni világbajnokságot is nyert. Sajnos nem nagy dicsőség, de jelen pillanatban ez van. A kardvívásról tudni kell, hogy a legeredményesebb magyar olimpiai sportág. Az első olimpia óta, ahol magyarok indultak, töretlenül mindig magyar nyerte a kard egyéni számot. Én voltam a tizenegyedik, aki ebbe a sorba beállt. Sajnos egy pár olimpia kimaradt, de Szabó Bencének megint sikerült nyernie, most ismét hosszabb pauza van, de reménykedünk. Az egyenruhában eltöltött időm nyilvánvalóan sportkarakterű volt. Én nem hadosztályokat irányítottam, hanem a sport területén dolgoztam pályafutásom befejezéséig. Utána a Budapesti Honvéd Vívó szakosztályának lettem a vezető edzője. 1978-tól négy évig voltam a magyar válogatott kard fegyvernemének is a vezető edzője. Arra igen büszke vagyok, hogy az irányításom alatt a magyar kardcsapat háromszor nyert világbajnokságot. Még nagyobb dolog talán, hogy a tanítványom, Dr. Nébald György, és a jelenlegi szövetségi kapitány hétszeres világbajnok és olimpiai bajnok. Úgy érzem, hogy mint versenyző ölébe fogadott Fortuna, de a tanítványaimon keresztül is sikerült bizonyítanom, hogy a szakmában is jártas vagyok. Természetesen mindezt köszönhetem az egykori edzőmnek, Szűcs Jánosnak. Élete végéig próbálta belém plántálni azt a magyar kardvívó-oktatási módszertant, amely sajátos dolog és egyedülálló a világon. Tudni kell, hogy ez a sportág a háború előtt és után is eléggé katonai jellegű volt. A katonai iskolákban kötelező tantárgyként szerepelt a vívás, azon belül is a kardvívás. Így kapcsolódik a honvédség, a hadsereg és a sportág. Sajátos sportág a céllovászat és a lovaglással együtt. Nem véletlen, mert komoly nevelési értékük van. Fegyelmezetlenül nem lehet vívni. Alapvetően fegyelmre, rendezettségre nevel. Sajátos jellege, hogy kompenzálni is tud. Ha az ellenfelem gyors, akkor lehet, hogy én lassabb vagyok, de meggondoltabb, vagy fordítva. Elképzelésekkel, gondolatmenettel, a helyes taktika kiválasztásával, fegyelmezettséggel sok esetben esélyesebb versenyzőket is meg lehet verni. Ez a sajátossága és ez a szép benne. Sajnálatos módon nem lehet összehasonlítani a reklámhordozó azon sportágakkal, amelyek első nézésre is érthetőek az átlagember számára. Hál' istennek, az olimpiákon már nagyszerű közvetítések vannak, és azonnal lassítják az eseményeket, nem kell szakembernek lenni, hogy követni tudja őket az ember. A mozgássorok a pillanat törtresze alatt zajlanak. Villámmozgásokról van szó. Képzeld el, hogy egy ötmilliméteres pengével milyen gyorsan lehet megközelíteni az ellenfél érvényes találati felületét! Óriási az ellentmondás: a legeredményesebb sportág, mégsem népszerű Magyarországon. Ápolni kéne, a magyar kardvívás már hungarikumnak számít. A múltja kötelezné az illetékeseket, hogy megkülönböztetetten kezeljék.

*

A magasabb sportvezetéssel voltak különböző afférjaim. Köztudottan nehéz embernek számítok, nehéz emberként vagyok nyilvántartva. Nem vagyok

elkeseredett ember, nehogy félreértsen. Mindent megkaptam a sportágtól, csak úgy érzem, hogy sokkal többet tehettem volna érte annak idején. Aztán úgy döntöttem, jobb, ha elmegyek. Emigrációba. Nyugat-Németországban kötöttem ki, 1985-től '90-ig itt éltem, Tauberbischofsheimben, az ottani vívóparadicsomban. Az a megtiszteltetés ért a harmadik hónap után, hogy én foglalkozhattam a kölni testnevelési főiskola edzőképző hallgatóival. A kardvívásoktatás gyakorlatát és elméletét tanítottam. Most képzelje el, alig tudtam németül egy pár szót, de meg kellett felelnem. Megtanultam angolul, franciául és németül. Végso soron ebből azért nagyon sokat profitáltam. Nyitott szemmel jár az ember, és a német precizitás a sportra is érvényes. Az a rendezettség, az odafigyelés, az egymásra épültség, az egész világon egyedülálló, különösképpen Tauberbischofsheimben. Egy hónapja halt meg Emil Bek, egyidős velem, ő is hetvenéves. Végtelenül sajnálom. Ő nem kardszakember, párbajtőrben érezte otthon magát, de pontosan azért döntött mellettem, mert a kardot is fejleszteni akarta. Ő volt az egész vezetője. Kis sikerem abban is van, hogy Németországban is lett világbajnok a kardvívást illetően. Amikor hazajöttem, újra a Honvédnél kaptam szaktanácsadói szerepet, de valahogy furcsán alakult a vezetés, nem tudtam megtalálni a hangot. Elváltak az útjaink, bár elég sok aranyéglát tettem abba az épületbe, amit úgy hívnak, hogy Budapesti Honvéd Sportegyesület. Hajlamosak elfelejteni. Viszont, aki nem felejt el, az a BSE, a Budapesti Sportegyesület. A vívó szakosztály vezetője meghívott, hogy foglalkozzam a fiatal edzőkkel, és próbáljam átadni azt a tudást, amit az elmúlt 50 év alatt a vívásban forgolódva összeszedtem. Ebben a pillanatban is aktív vagyok, hétfő, kedd, szerda délelőtt, délután ott vagyok a vívóteremben, péntektől pedig pihenek a kismarosi farmomon.

*

A sportolók zaklatott élete nem minden esetben kedvez a házassátnak. Így történt, hogy az első házasságom válással végződött. A második sportházasság, mivel Bánfai Ágnes világbajnoki bronzérmes tornász a feleségem. Sokkal erősebb, mint én, a kezében tart. Szerencsére. Közös bölcsességünk alapján a kislányunkat nem nagyon engedték az élsport felé fordulni. Hosszú ideig lovagolt, de inkább a tanulás felé orientálódott, és ha minden igaz, rövidesen befejezi a tanulmányait, biomérnökként akar diplomázni. Az első házasságomból született nagyobbik lányom által van két unokám. Egy fiú meg egy kislány. A fiú parádésan rossz gyerek, ahogyan kell is, a kislány pedig egy bűbájtündér, csupa nő és csupa kedvesség.

*

Az édesapám az esztergomi kórház főgépésze volt. Bent laktunk a kórházban, mert éjjel-nappal szükség volt rá. A háború alatt sem vitték el katonának, mert kórház mindig kell. Édesanyám háztartásbeli volt. A kórházi közelség és az a tény, hogy Esztergom mindig diákváros volt, hisz a ferencesek és a bencések által iskolák tömkelege működik ott, édesanyám fixa ideájává vált, hogy az egyik gyerekből mérnök, a másiktól meg orvos legyen. Engem

szánt volna orvosnak. A bátyám mérnök lett, '56-ban elhagyta az országot. Németországban él jelenleg is, három gyermeke van és az unokák. Gyakran jár haza. Tehát édesanyám legnagyobb bánata, hogy nem lett orvos belőlem. Én mindenáron a Testnevelési Főiskolára akartam bekerülni. Sikerült, és ez akkor nagyon nagy szónak számított. Képzelve el, mennyire erős évfolyamunk volt! Három olimpiai bajnok is járt oda egyszerre: Kertész Alice, a tornász, Ágoston Jutka, a vívónő, Zsivotzky Gyula, a kalapácsvető és jómagam. Nem beszélve a többiekről, akik szinte valamennyien válogatott kerettagok voltak különböző sportágakban. Csupa kiválóság. Édesapáméknak fogalmuk sem volt arról, mi az a vívás. Egy alkalommal Magyarországon rendezték meg az Italo Sainteri versenyt. Sainteri nagynevű olasz edző volt, aki a millennium idején jött Magyarországra vívást oktatni. A tiszteletére hozták létre azt a nagyszerű kezdeményezésű versenyt, melyben fiatal vívók ötfős csapatai mérhették össze a tudásukat. Egyik évben Magyarországon rendezték meg a találkozót, a másikban Olaszországban. Ezalatt rengeteg barátot lehetett szerezni. A nagyobbik lányom keresztapja is olasz vívó. Az egyik ilyen kupán mondtam anyáméknak, jöjjenek el és nézzék meg. Színvonalas, jó verseny volt, és az olaszok mindig szint vittek a vívásba. Nem volt unalmas, izzott a levegő. A verseny közepén tartottunk, jól vívtam, volt három győzelmem, amikor észrevettem, hogy anyám egyedül ül. Felmentem hozzá és kérdeztem, apám hol van? Kiment valahová – felelte. Véget ért a versenynek, de apám sehol. A kocsmában volt. Az üvegablakon keresztül láttam, hogy valamit nagyon magyarul beszélt. A versenyen volt egy olyan jelenet, amikor megtámadtam az egyik olaszt, aki megijedt és leszaladt a pástról. Apám felállt, elment a kocsmába és elmesélte, hogy a fiam kizavarta a sportszarnokból a talját. Ennyi affinitása volt a kardvíváshoz.

*

Hoztam Pestre a sisakomat és a kardomat, itt kellett megtalálnom a számításomat. Nem volt könnyű. Először albérletben laktam, aztán társbérletben, majd vettem egy lakást, és végül elcseréltem, most pedig, körülbelül negyven éve itt lakom a Várban. Sajátos, nagyszerű dolog: a királyok mindig a várban laknak. Különös atmoszférája van. Mindenki mindenkit ismer, mindenki vigyáz a másokra, bensőséges is itt a hangulat. Hetvenéves vagyok, és fizikailag nagyszerűen érzem magam. Páran megalakítottuk a Budavári Vívóegyesületet. Hosszú időszak volt, de, hál' istennek, az önkormányzat is nagyban segíti. Kicsiknek, nagyoknak, azoknak szól, akik jól akarják érezni magukat.

Lejegyezte Solymosy Zsuzsanna